

Boj proti fašizmu; je boj vsakega poštenega rodoljuba; vsakega delavca in delavke — pač vsakega brez izjeme na politično, narodno ali pa versko pripadnost!

CENA NAROČNINI:
Za Kanado in USA.
Za eno leto \$3.00
Za pol leta 1.75

Edinost

EDINOST
206 Adelaide St. W.
Toronto 1, Ont.
Entered as second class matter at
the Post Office Dept. Ottawa.

• -:- • V... NEODVISNO GLASILO KANADSKIH SLOVENCEV V... -:- •
Let. 3 št. 129. Cena 5 c. TORONTO, ONTARIO WEDNESDAY, SEPTEMBER 19, 1945. Price 5c. Vol 3. No. 129.

SLOV. PRIMORJE, TRST IN ISTRA PRIPADA JUGOSLAVIJI OPRAVIČENE ZAhteve Narodov Jugoslavije

RESOLUCIJA OD LOUIS ODAMIČA

HONORABLE JAMES F. BYRNES
AMERICAN EMBASSY
LONDON ENGLAND

DISPATCH TODAY'S NEWYORK HERALD TRIBUNE FROM LONDON CORRESPONDENT NED RNSSEL STATES YOU FAVOR YUGOSLAV CLAIM TO TRIESTE AND MAKING THAT CITY INTO OPEN PORT FOR ALL DANUBIAN COUNTRIES MAY I EXPRESS PREVENT HOPE THIS REPORT CORRECT. MY CLOSE STUDY OF TRIESTE QUESTION EXTENDING THROUGH SEVERAL YEARS HAS LED ME TO CONCLUSION THAT TRANSFER OF TRIESTE TO YUGOSLAVIA FOR USE OF ITS ENTIRE HINTERLAND IS ESSENTIAL TO ANY KIND OF STABILITY IN SOUTHEASTERN. I UNDERSTAND THE EXCELLENT PAMPHLET ENTITLED TRIESTE BY A. J. P. TAYLOR OF OXFORD HAS BEEN MADE AVAILABLE TO YOU AND OTHER MEMBERS AMERICAN DELEGATION. I HAVE ONLY JUST READ THIS PAMPHLET AND FOUND IT EXTREMELY GOOD STATEMENT OF WHAT IS INVOLVED IN TRIESTE QUESTION. I HOPE VERY MUCH YOU WILL HAVE TIME TO READ IT. IT IS AN ABSOLUTE FACT THAT BETWEEN TWO WARS ITALY USED TRIESTE SOLELY FOR NEGATIVE PURPOSE OF PREVENTING FREE EGRESS OF CENTRAL AND SOUTH EUROPEAN TRADE INTO MEDITERRANEAN. ALSO PERSONALLY I CANNOT OVERLOOK THAT ITALY WAS AN AXIS COUNTRY WHEREAS YUGOSLAVIAS PROPORTIONATE SACRIFICE TO BRING ABOUT ALLIED VICTORY IS SECOND TO NO OTHER COUNTRIES. WITH ALL GOOD WISHES FOR SUCCESSFUL CONFERENCE ON WHICH SO MUCH DEPENDS RESPECTFULLY.

LOUIS ADAMIC
MILFORD, NEW JERSEY

RESOLUCIJA OD SANS.

THE INJUSTICE CAUSED TO THE SLOVENIAN PEOPLE BY THE LONDON PACT OF 1915 MUST BE UNDONE. THE 650,000 YUGOSLAVS UNDER ITALY MUST BE REUNITED WITH THEIR MOTHER COUNTRY TOGETHER WITH THE LANDS THEY ARE OCCUPYING FOR THE PAST 1000 YEARS. THESE YUGOSLAVS — OUR FIRST AND BRAVEST ALLIES — CANNOT BE LEFT UNDER THE DOMINATION OF THE ITALIAN MINORITY WHICH INHUMANLY PERSECUTED THEM AND CONTRARY TO THE PRINCIPLES OF DEMOCRACY AND JUSTICE DENIED THEM THE RIGHT TO USE THEIR OWN LANGUAGE, OWN SCHOOLS AND THE PRIVILEGES OF A FREE PEOPLE. THE TERRITORY EAST OF SOCHA RIVER SHOULD BE CEDED TO YUGOSLAVIA AS A UNIT, TO ITS LIBERATORS — THE YUGOSLAVS — EIGHT THOUSAND OF WHOM LAYED DOWN THEIR LIVES TO FREE THIS PART OF THEIR HOMELAND FROM THE GERMAN AND ITALIAN INVADERS.

OUR GREAT PRESIDENT ROOSEVELT PROMISED ALL FREEDOM-LOVING PEOPLES THROUGH THE ATLANTIC CHARTER THEIR RIGHT TO LIBERTY, SELF-DETERMINATION, AND THE FOUR FREEDOMS. AMERICA CANNOT AT THIS LATE HOUR RETRACT THESE PROMISES TO YUGOSLAVS UNDER ITALY WITHOUT IGNORING THE GREAT CAUSE FOR WHICH OUR PRESIDENT DIED.

AMERICA NEVER SUBSCRIBED TO THE UNJUST TREATY OF VERSAILLES, NOR TO LONDON PACT. SHE CANNOT SUBSCRIBE TO IT NOW.

IN BEHALF OF ONE QUARTER OF MILLION OF THE SLOVENIAN AMERICANS WE FERVENTLY REQUEST THAT THE JUSTICE BE UPHELD AND THAT THE UNFORTUNATE VICTIMS OF THE FASCIST IMPERIALISM BE GRANTED THEIR RIGHT TO JOIN THEIR MOTHERLAND YUGOSLAVIA.

ONE MILLION SEVEN HUNDRED THOUSAND YUGOSLAVS PERISHED IN THEIR STRUGGLE FOR FREEDOM. NO GREATER TRAGEDY COULD OCCUR THAN IF THEIR SACRIFICE WERE IN VAIN. ITALY VIOLATED ALL THE LAWS OF HUMANITY BY ITS INHUMAN TREATMENT OF THE YUGOSLAV MAJORITY IN VENETIA GIULIA AND TRIEST. SHE LOST THE WAR AND MUST PAY THE PRICE OF HER VANQUISHED. THEREFORE VENETIA GIULIA, TRIEST AND THE TERRITORY EAST OF SOCHA MUST BE RETURNED, WHERE IT RIGHTFULLY BELONGS — TO YUGOSLAVIA.

THIS IS THE WISH OF THE DEMOCRATIC FORCES IN THE TERRITORY INVOLVED AND THIS WISH OF THE AMERICANS OF YUGOSLAV DECENT. AMERICA MUST UPHOLD THE PRINCIPLES OF JUSTICE AND DEMOCRACY, AND REMAIN THE CHAMPION OF THE FOUR FREEDOMS.
SLOVENIAN AMERICAN NATIONAL COUNCIL
MIRKO G. KUHEL, SECRETARY.

Stavka delavcev v Windsorju in Detroitu

Windsor, 17 sept. — Nad 10.000 delavcev vpisanih v Fordovi tovarni v tem mestu, je zastavkalo vsled dejstva, da kompanija ne prizna pogodbenega sporazuma. Na stavko so izšli tudi delavci zaposleni v uradu iste kompanije in kakor kaže se bodo stavka razširila tudi po drugih tovarnah.

Delavski poslanec provincijalne vladne zbornice, ter predsednik unijskega lokala 195 UAW-CIO, Alex Parent, dolži vladno premiera Drew-a za tako razmerje in zahteve izredno zasedanje vladne zbornice.

V Detroitu je enako izšlo nad 55 tisoč delavcev na stavko. Kakor v Windsorju tako tudi v Detroitu, so delavci na piketu in odločni boriti se za svoje pravice.

Vprašanje jugoslovanske-italijanske meje na dnevnem redu

London, 16 sept. — Danes „je tukaj prispela jugoslovanska delegacija, kateri načeljuje podpredsednik Zvezne vlade, Edvard Kardelj. Delegacija se udeležila razprave glitd vprašanja jugoslavije na dnevnem redu konference zunanjih ministrov Sovjetske Unije, Vel. Britanije, Amerike, Francije in Kitajske. Po zahtevu poročil, jugoslovanska delegacija bo predložila konferenci odločne zahteve:

- 1 — Ratifikacija jugoslovanske-italijanske meje, to je povrnitev vsega ozemlja Slovensko Primorje Istre in Trsta Jugoslaviji.
 - 2 — Odplačitev za povzročeno škodo, ki jo je Italija prizadela z agresivno vojno na strani fašističnega osištca Jugoslaviji v znesku \$1.500.000.000.
- Medtem je prispela tudi italijanska delegacija, kateri načeljuje vnanji minister italijanske vlade, Alcide de Gasperi, katere predloži konferenci nasproten načrt tkz. „Morganovo črto“, približno pod sedanjo okupacijo del Slovenskega Primorja, Istro in Trst, po britski in ameriški vojni oblasti. Pridloži pa tudi, da Trst postane medna-

EDVARD KARDELJ

rodna luka. Posamezni krogi izražajo mnenja, da je omenjeno vprašanje precej kočljivo in bo vzelo nekaj dni predno pride do rešitve in soglasja med zunanjimi uradi petih svetovnih velesil. Kajti kot znano, Vel. Britanija in Amerika, se pogujeta za zahteve Italije, kar pomeni, da sta kar čez noč pozabili na številne žrtve pri invaziji

MANIFESTACIJE PO CELI SLOVENIJI

Beograd, 5 sept. — „Tanjug“ poroča: „da se po celi Sloveniji prireajo ljudski shodi, kateri manifestirajo zvestobo Titovi vladi v Beogradu in narodni vladi za Slovenijo“.

Premogarji izjavljajo: „Mi obsojamo kralja, voditelja izdajalcev našega naroda in vse reakcionarje, kateri njim pomagajo. Mi zahtevamo, da se kralj postavi pred narodno sodišče in kazni po položbi zakona, ki ga določa mednarodno sodišče za vojne zločince“.

Tako obsoja slovenski narod vse one elemente in pomagače, kateri so sodelovali z okupatorjem proti narodnega osvobođenja.

ZLOČINSKO DELOVANJE ŠKOFA ROŽMANA

POROČILO DRŽAVNE KOMISIJE ZA UGOTOVITEV ZLOČINOV OKUPATORJA IN NJEGOVH POMAGAČEV

Belgrad, 17. julija. — Na podlagi gradiva, najdenega v italijanskih arhivih in v slovenskem tisku, ki potrjujejo pravilnost odloka o obstojanju zločinov, katere je izvršil okupator in njegovi domači pomagači, katerega je zbrala komisija federalne Slovenije za ugotovitev zločinov okupatorja in njegovih pomagačev, št. 3580 z dne 1. julija 1945, je državna komisija ugotovila sledeče:

Dr. Gregor Rožman je kot škof ljubljanske škofije za časa vojne odprto zavzemal stališče podpirati italijanski okupatorski fašizem, potem (po kapitulaciji Italije) pa Nemce. V ta namen je večkrat javno stopal pred svoje vernike in jih pozival, da se borijo v edinih izdajalca generala Leona Rupnika proti slovenskemu narodu, ki se je dvignil z borbo proti okupatorju. Posebno napadalno je dr. Rožman nastopal ob času nemške okupacije Ljubljane, poskušajoč kot škof zlorabiti pobožne vernike in duhovščino, da se aktivno borijo ob strani sovražnika proti svojememu narodu in prelivajo bratsko kri. To je razvidno iz njegovih sledečih zločinskih aktivnosti:

- 1) Na podlagi spomence („pro-memori“) izdane 17. februarja 1942, ki je bila najdena v arhivu italijanskega škofijskega komisarja za ljubljansko provinco, so Italijani napeli vse sile, da dosežejo razcep in razkol v slovenski osvobodilni fronti. Trdili so, da je treba ustanoviti v vrstah osvobodilne fronte neke vrste odbor za borbo proti sami osvobodilni fronti, ki naj bi tolmačil italijanskim oblastem želje prebivalstva ter da bi obenem to bil najboljši način za vladanje okupirane cone in za uničevanje partizanov, ki delajo italijanski vojski preglavice in težke izgube. Nadalje je v tej listini dosledno rečeno: „Sinoči — na neki seji pri škofu, koje namen je bil ustanoviti neke vrste odbor — so se v Ljubljani zbrali člani različnih bivših strank. Škof prevzema vodstvo tega odbora.“
- Na forumu (konferenci) so bili potrjeni nekateri pogoji, katere so postavljajo italijanskim oblastem kot pogoji za sodelovanje. Pod točko c) teh pogojev si želijo dobiti dovoljenje za neposredno

borbo proti slovenskim partizanom, kajti okupatorska oblast se smatra za neveselo in nesposobno (za tako borbo). Na isti način je bilo na tej konferenci zaključeno, da se „prijavljajo bande italijanskim komandam.“ Na ta način je škof Rožman aktivno pomagal italijanskemu fašizmu.- 2) Po poročilu italijanskega komisarja za varnostno policijo v Črnomlju z dne 16. marca 1942, se je ta izdajalska borba že pričela. Na ozemlju „.. se sedaj bori bela garda, ki jo tvorijo v glavnem bivši člani organizacije ‘Slovenski

Resolucija glede Trsta in Slovenskog Primorja

Prime Minister MacKenzie King, Ottawa, Ontario, Canada.

Dear Sir:

This convention of the League of Canadian Slovenes which was held 1 and 2 September, 1945 at Sudbury, Ont., join all the people of Canada, in greeting the complete victory achieved by the United Nation over Germany and Japan.

The entire world is recognizing the great fighting qualities of Canada's Armed Forces. Canada's manifold contribution in war materials and food supplies will long be remembered.

We, as Canadian Slovenes, share the pride of all Canadian in our magnificent contribution in this gigantic struggle for the freedom of mankind. Canadian Slovenes have loyally supported our war effort. Many of our people joined the Canadian Armed Forces, while the others worked in war industry, helping in the battle of production. Now that victory is here, we shall continue just as energetically and loyally, to make our contribution towards peace and prosperity.

This convention is firmly convinced that it is in the best interests of Canada and mankind, to completely uproot all remnants of Nazi-fascist rule in Europe. For twenty-five years the Slovene people of Trieste and Slovene Littoral suffered under the Italian fascist rule. Now that the Nazis and

fantje in dekleta.“
„Temu združanju (beli gardi),“ — pravi komisar, „je načel ljubljanski škof ter bivši ban Natlačen.“

Da bi oblasti ne bile napačno informirane ter da bi ne smatralo to „belo gardo“ za sovražno zarotni organizem najerjen proti Italijanom, je komandantura posadnih čet dne 27. marca 1942, pod podpisom generalštabnega polkovnika De Martina, načelnika štaba pehotne divizije „Isenzo“, izdala pravomočni zapis št. 08 — 1.064, v katerem je rečeno: „Prosi se, da izročite. . . kolikor se tiče te organizacije (bele garde), organa katoliške stranke, protikomunistične, da ona. . . presoja vsa teroristična dejanja ter stremu, da umiri sredno z ozira na kritično stanje, katerega so povzročili komunistični partizani.“ — Z drugimi besedami povedano, škofova in Rupnikova bela garda je za italijanske okupatorje nova zavezna vojska.

3) Za najznačilnejši dokaz škofovega izdajstva pa služi njegovo „Pastirsko pismo o nepopolnšanju brezbožnega komunizma“ z dne 30. novembra 1942. V njem je ostro napadel ZSSR in vso osvobodilno borbo, predstavljajoč svoje izdajstvo kot versko vprašanje ter zapisal: „Naša borba je versko vprašanje.“ Izdajalski škof je hotel postaviti slovenski narod v službo okupatorja, postavljajoč ga pred dilemo: Katoličan ali komunist. Ta svoj namen je odprto (Dalje na 4 str.)

fascist are defeated, the Slovene people rightfully are striving to regain their national and democratic liberty. It is for this reason that we urge the Canadian Government to support the just demand of the people of Trieste and Slovene Littoral for removal of fascist domination and for the union of Trieste and Slovene Littoral with the United Slovenia and democratic Federated Yugoslavia.

This resolution has been adapted by the said convention at Sudbury the first day of September 1945.

Presidents of the Convention
Mr. Joseph Miketic
Mr. George Matesic

REZOLUCIJA TREH BRATSKIH ZVEZ

Hon. Ernest Bevin,
British Foreign Secretary
10 Downig St.
London, Anglija.
Spoštovani gospod:

Kakor predstavniki večine kanadskih Južnih Slovanov, organizirani v tri demokratske Zveze, mi apeliramo na Vas za Vašo pomoč upravičenim zahtevam predstavnikov Jugoslavije na sedanji konferenci zaveznih ministrov zunanjih zadev za pravično in pravilno rešenje vprašanja jugoslovanske-italijanske meje. Kakor kanadski rodoljubi se zavedamo da s tem najbolj služimo interesom trajnega miru, ako bomo natančno spoštovali načela samoodredbe in svobode vseh narodov, katere so navedene v Atlantskem povelju in čarterju zedinjenih narodov. Da se omogoči našim bratom v Istri, Primorskem in Trstu da se ponovno organsko zedinijo z svojo etnografsko in ekonomsko in zgodovinsko domovino Jugoslavijo, mi ne samo da stem izpolnjavamo našo sveto dolžnost napram našim junaškim zaveznikom, ampak s tem udarjamo nezlomljive temelje za varnost mira na Balkanu in po celem svetu.

Mi radi tega vlnudno pričakujemo od Vas da zavzamete čvrsto stališče v prilog pravičnega rešenja tega važnega vprašanja.

Spoštovanjem

Edvard Yardas, Nac. tajnik
Saveza Kanadskih Hrvatov
Vojin Grbic, Nac. tajnik
Saveza Kanadskih Srba
Jože Smrke, Nac. tajnik
Zveze Kanadskih Slovencev

RESOLUCIJA ZDRUŽENEGA ODBORA

Združeni Odbor južnoslovanskih Amerikancev je dne 10 septembra t.l. poslal sledečo brzojavko tajniku James F. Byrnes-u, predstavniku Združenih držav v London, kjer se vrši posvetovanje tajnikov zunanjih uradov Amerike, Rusije, Velike Britanije, Francije in Ktajske:

„Predstavljajoč veliko večino od približno milijon Amerikancev jugoslovanskega porekla in željni, iz stališča Združenih držav in Jugoslavije, da pravica in inteligentno državništvo končno premaga v vprašanju Trsta in ozemlja Istre in Slovenskega Primorja, si naš Odbor dovoljuje Vas prositi, da Združene države podprejo jugoslovanske zahteve za preureditev jugoslovansko-italijanske meje.

Prosimo Vas in Vaše pomočnike, da prečitete brošuro „Trieste“, katero je napisal Professor A. J. Taylor iz Oxforda, izdal pa Jugoslovanski informacijski urad v Londonu. Brošura Vam je bila ali pa bo, na razpolago. To je objektivna, dobro premišljena in zelo pravična rasprava, ki zasluži Vaše pažnje. Njena razlaganja izvajajo iz želja za mir in pravico in gospodarski napredek vse okolice Trsta, v katerem je vključena ne samo Jugoslavija, ampak tudi druge dežele na jugu Srednje Evrope.

Želimo poudariti, da se naš Odbor popolnoma strinja z Taylorovo tezo za pravilno rešitev vprašanja Trsta in da smatramo za zelo važno, da se Vi in Vaši pomočniki spoznate z njo!

Z najboljšimi za uspešno konferenco, ostajam z velespoštovanjem.

Zlatko Boloković, predsednik.

VOLILNA KOMISIJA POTRDLILA ŠTEVILO POSLANCEV FEDERALNIH ENOT

SLOVENIJO BO ZASTOPALO 58 POSLANCEV V ZVEZNI FEDERATIVNI ZBORNICI

Beograd — Belgrajski radio je naznanil na osnovi člena prvega in tretjega volilnega zakona število narodnih poslancev za Ustavno Skupščino (Zvezno in narodno zbornico), katero je odobrila volilna komisija na svojem zasedanju dne 3 septembra, kakor sledi:

- 1 — V smislu odredbe člena 3, odloka 3 zakona o volitvah narodnih poslancev za Ustavno Skupščino, ki se bodo po sklepu začasne narodne Skupščine demokratske federativne Jugoslavije vršile dne 11 novembra 1945 za izvolitev 348 poslancev v Zvezno Ustavno Skupščino.
 - 2 — Število poslancev, katero bodo izvodile poedine federalne enote, odnosno volilna okrožja:
- Srbija na 3.503.925 prebivalstva, 87 poslancev; Hrvatska na 3.438.305 prebivalstva, 87 poslancev; Slovenija na 2.323.555 prebivalstva, 56 poslancev; Makedonija na 949.958 prebivalstva, 24 poslancev; Črnagora na 360.044 prebivalstva, 9 poslancev; avtonomna pokrajina Vojvodina na 1.663.889 prebivalstva, 41 poslanec in avtonomna pokrajina Kosovo-Meholija (?) prebivalstva, (14) poslanec.

Od celotnega števila poslancev, ki so odredeni za poedine federalne oblasti, določi število poslancev v posameznih volilnih okrožjih, Zvezna komisija.

Razdelitev poslancev federalnih enot, je izvršena napram številu prebivalstva poedinih federalnih enot, na osnovni ljudskega števila 1931 leta. Pri tem je upoštevano 40.000 prebivalcev, za enega poslanca, a je obenem pri temu nastal znaten višek za Srbijo n. pr. 23 925; Hrvatsko 36.305; Slovenijo 24.298; Bosno Hercegovino 3.055; Makedonijo 29.958; Črnogoro 44; Vojvodino 23.889; Kosovo in Mehohijo, 36.064. Ta višek po določbi volilnega zakona, kateri določa na 40.000 prebivalcev enega poslanca, znaša skupaj 174.031 prebivalcev, kar pomeni, da se izvoli še po enega poslanca v onih federalnih enotah, katere so imele največje število viška prebivalstva, to je, Slovenijo 1, Hrvatsko 1, Kosovo in Mehohijo 1, Makedonijo 1 in Vojvodino 1 poslanec.

Napram ljudskem štetju leta 1931, Jugoslavije je štela: 13.934.038 prebivalcev in je napram temu številu tudi določeno število 348 poslancev za Ustavno Skupščino.

